

דברי פרידה לאמא – חגית

ביומה האחרון של אמא, בהקשר שאינני יודעת להסבירו, טיילתי עם חברי מהאירוסים במשעולים בין דגניה וכנרת, בנופים שאמא אהבה וכתבה עליהם בספרה. שרנו משירי כנרת, ביקרנו בקברה של רחל המשוררת, סיפרנו ושרנו משירה. ביקרנו גם בדגניה, שם היתה אמא מגיל 18 במשך שנה, בהכשרה עם הגרעין שהקים בהמשך את קבוצת גזר.

וכך אמא כתבה בספרה – "חותמה של המדינה שבדרך" בפרק "בקיבוץ על הדשא":

השנים בהן הייתי חברה בקבוצה, היו בשבילי שנים של פעילות, של יצירה. חייתי בחברה של צעירים, החותרים להקמת משק עצמאי, ושואפים לבנות חברה יפה, שבה שוויון, צדק ויושר, וחיי תרבות המושתתים על הווי חדש, מעניין ומאתגר. נוסף לכל אלה, נהייתי מחיי היום-יום ומן העבודה ... הדבר אשר ליווה את חיינו ואהבתי מאוד - הייתה השירה. בנים ובנות, לאחר יום עבודה, מתיישבים על הדשא, רובם שוכבים כשראש מונח על ברך, אחרים ישובים כתף אל כתף, כמה יפה הרגשת היחד הזאת. לאט לאט מתחילים לשיר. שירה שקטה, רומנטית. מתקרבים עוד ועוד חברים והשירה עולה ומהדהדת למרחקים... החשכה יורדת, אני שוכבת לפני השמימה, מסתכלת בכוכבים המנצנצים ואני מרגישה את יופיו של העולם. ... ברגעים אלה, טוב לי כל-כך, נעים לי כל-כך, ואינני חושבת על כלום ואני שרה את השירים היפים, המדברים אל לבי: **ואולי לא היו הדברים מעולם; מעל המגדל סביב אשקיפה; מה יפים הלילות בכנען;...**

קסם על ים כנרת/ בשמי התכלת, ירח שט...

הייתה צעירה בכנרת אשר בגליל...

והשירים היפים האלה:

כְּנֶרֶת כְּנֶרֶת, אֵלַיךְ

נִכְסְפֶת כָּל נֶפֶשׁ מֵאֵז.

כָּל קָסֵם מוֹלֶדֶת מִימֶיךָ

יִפְּיְקוּ בְּלִילָה כָּרֵז.

והשיר של רחל ויהודה שָׁרַת:

לֹא שָׁרַתִּי לְךָ אֶרֶצִי,

וְלֹא פִּאֲרַתִּי שְׁמֶךָ

בְּעֵלִילוֹת גְּבוּרָה

בְּשִׁלֵּל קִרְבוֹת.

רַק עֵץ יְדֵי נָטְעוּ

חֹפֵי יַרְדֵּן שׁוֹקֵטִים,

רַק שְׁבִיל כְּבֹשׁוֹ רַגְלִי

עַל פְּנֵי שְׂדוֹת.

אינני יכולה לתאר במלים את התענוג והיופי שהרגשתי אז, אבל אני יודעת, שזה היה נפלא. אני חושבת, שזכיתי לרגעי קסם שהם חלק הנטוע ברגשות שלי, במשך כל שנות חיי. " כך כתבה אמא.

אמא, מאוחר בלילה, כשחיפשתי בספרך שיר להלוויה וקראתי מחדש את הפרק הזה, הבנתי שבְּגְלִי דַעַת לִיוִּיִּתִי אוֹתְךָ בְּיוֹמְךָ הָאֲחֵרוֹן, נִפְרַדְתִּי בְּשִׁבְלֶךָ מֵהַנּוֹפִים וְהָאֶרֶץ שֶׁכָּה אֶהְבֵּת, לִפְנֵי שֶׁעֲצַמַת אֶת עֵינַיִךְ לְעוֹלָמִים בְּמִיתַת נְשִׁיקָה.

אמא יקרה, בעוד יומיים יהיה יום הולדתך ה- 99 .

נזכור אותך באהבה כפי שהיית רוב ימיך – מרכז המשפחה, מלאת אופטימיות, דעתנית, חיונית, יוזמת ויוצרת.

בשנה האחרונה, כשהמלים של אמא הלכו והתמעטו, השמעתי ושרתי לה כמעט כל יום את השירים הישנים שאהבה. כמו השיר **חופים**, של נתן יונתן ונחום היימן, בביצוע של חוה אלברשטיין, שאמא ואבא אהבו אותה מאוד.

(השמעת "חופים" – חוה אלברשטיין)